

Z wizytą w lesie
cz. 3
SARNA
EUROPEJSKA

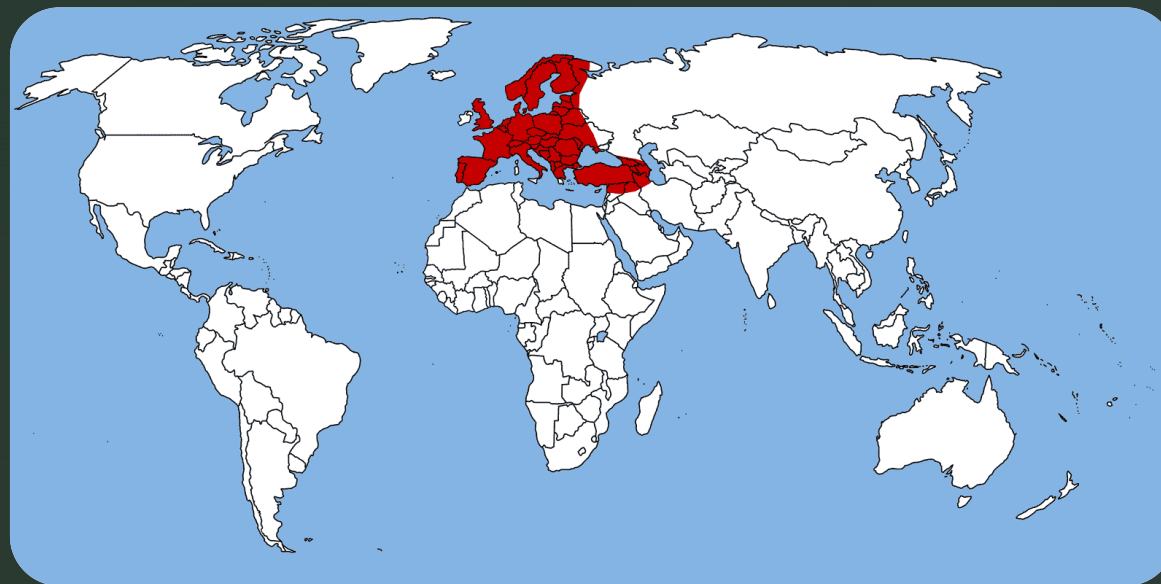

- Gatunek ssaka parzystokopytnego z rodziny jeleniowatych. Jedno z ważniejszych zwierząt łownych Europy. Samica jest potocznie nazywana *kozą*, samiec *rogaczem* lub *kozłem*, młode zaś *koźlętami*. Istnieje również łowieckie określenie *sarniak* na dorosłego samca sarny.

Występowanie

- Obecny zasięg występowania gatunku obejmuje Europę, Azję Mniejszą i region Morza Kaspijskiego. W Azji występuje blisko z nią spokrewniona sarna syberyjska, do niedawna traktowana jako podgatunek sarny europejskiej. Zasięgi występowania obydwu gatunków graniczą ze sobą w górach Kaukazu.
- W Polsce sarna europejska jest gatunkiem pospolitym w całym kraju, najliczniejszym w jego zachodniej części.
- Jej siedliskiem są równinne i górskie (do 2400 m n.p.m.) rzadkie lasy liściaste i mieszane oraz zarośla. W Europie – oprócz populacji leśnej – występuje populacja polna, która przystosowała się do życia na otwartych terenach uprawnych, łąkach, a nawet w ogrodach w pobliżu osiedli i miast.

Wygląd

- Sarna europejska jest zwierzęciem średniej wielkości o smukłym ciele, wysokich nogach, sierści czerwonobrazowej w lecie, siwobrazowej lub siwożółtej w zimie, z białą lub żółtawą plamą na pośladkach. W Niemczech i Holandii spotykane są osobniki o czarnym ubarwieniu, a w całym zasięgu występowania również białe albo łaciate. Racice małe, ostro zakończone. Palce boczne są wysoko osadzone, nie dotykają podłoża.
- Wysokość w kłębie ok. 75 cm, długość 95-140 cm przeciętna masa ciała ok. 25 kg (koza ok. 10% mniej). Poroże samców (*parostki*) osiąga 25-30 cm, u dorosłych zwykle z trzema odnogami zrzucające się na przełomie października i listopada; nowe rośnie w scypule do kwietnia. Z końcem kwietnia, bądź na początku maja ma miejsce ścieranie scypułu.

Tryb życia

- Sarny europejskie w okresie od późnej jesieni do wiosny żyją w stadach złożonych z kilku do kilkudziesięciu osobników prowadzonych przez doświadczoną samicę. Po tym okresie rudle się rozluźniają i rozbijają na mniejsze grupy.
- Największą aktywność wykazują we wczesnych godzinach rannych, południowych i wieczornych. Mogą żerować w nocy. Sarna europejska jest gatunkiem roślinożernym. Żywi się trawami, ziołami, liśćmi, grzybami i owocami leśnymi. Samce wykazują zachowania terytorialne i związaną z tym agresję.

Rozród

- Ciąża u saren zapłodnionych w okresie letniej rui (od połowy lipca do połowy sierpnia) trwa prawie 10 miesięcy, a w przypadku zapłodnienia w listopadzie lub grudniu – 4,5 miesiąca (zimowa ruja występuje u kóz niezapłodnionych w czasie rui letniej).
- U saren zapłodnionych w lecie przez pierwsze 5 miesięcy występuje zjawisko ciąży przedłużonej (utajonej) polegającej na zahamowaniu rozwoju zarodka w stadium blastuli na okres około 150 dni.
- Wykocenie odbywa się w maju lub czerwcu. Samica rodzi w odosobnionym miejscu od 1 do 3 koźląt. Pozostawia je w ukryciu podchodząc do ich kryjówki tylko na czas karmienia. W pierwszych dniach życia koźląt kontakty matki z dziećmi oraz między rodzeństwem są ograniczone do niezbędnego minimum.
- Relacje rodzinne nasilają się po dołączeniu młodych do stada. Młode zaczynają pobierać pokarm roślinny w drugim tygodniu życia, do 6 tygodnia mają po bokach tułowia po 3 rzędy białych plamek. Koźlęta pozostają przy kowie przez rok, a czasem dłużej. Dojrzałość płciową sarna europejska osiąga w wieku 2 lat.

Pożywienie

- Sarny są roślinożerne. Wiosną i latem jedzą głównie trawy, krzewy, pędy drzew i owoce leśne (jagody i borówki). Wybierając pokarm kierują się smakiem i zapachem. Wraz z nadejściem jesieni udają się w głąb lasu. Wówczas spożywają delikatniejsze krzewy, a także odkopane maliny i jeżyny. Zimą zajadają się gałązkami drzew iglastych. Gdy za oknem zalega śnieg głodują. Każdego dnia przyjmuje 4-5 kg pokarmu. Zdobywają go głównie wczesnie rano, popołudniami i wieczorami.

Gospodarka łowiecka

- Sarna europejska zaliczana jest w Polsce do zwierząt łownych tj. gatunków dzikich ssaków i ptaków żyjących w środowisku naturalnym, będących – zgodnie z obowiązującym prawem – przedmiotem pozyskiwania w drodze polowania lub odłowów dokonywanych przez człowieka. Pozyskiwanie zwierząt łownych jest jednym z elementów gospodarki łowieckiej.
- Zgodnie z art. 2. prawa łowieckiego "zwierzęta łowne w stanie wolnym, jako dobro ogólnonarodowe, stanowią własność Skarbu Państwa".
- Na sarny poluje się dla mięsa i skór. Mięso (sarnina) jest uważane za bardzo smaczne. Ze skór sarny wyprawiane są zamsze (skóry zamszowe).

Zagrożenia i ochrona

- Sarny europejskie są narażone na ataki drapieżników (wilk szary, ryś, niedźwiedź, wałęsające się psy). Szczególnie narażone są młode kozłeta zanim nabiorą zdolności szybkiego biegu.
- Jedną ze strategii obronnych saren jest brak zapachu młodych oraz pozostawianie ich tuż po porodzie w odosobnionych miejscach. Matka przebywa w pobliżu, ale do miejsca ukrycia kozłat podchodzi tylko na czas karmienia. Kozłeta sarny europejskiej w pierwszych dniach życia nie mają własnego zapachu. Dzięki temu drapieżniki (nawet psy myśliwskie) nie mogą ich wyczuć.
- Znalezionych przypadkowo w lesie kozłat nie należy dotykać, ponieważ w ten sposób człowiek przekazuje swój zapach, co pozbawia młode naturalnej ochrony przed drapieżnikiem. Nie należy również kozłat zabierać pod pretekstem porzucenia przez matkę. Pozostawianie samotnych młodych w ukryciu jest naturalną strategią obronną wielu gatunków jeleniowatych.

- Sarna europejska jest zwierzęciem łownym zaliczanym do kategorii zwierzyny grubej i podlega sezonowej ochronie łownej. Okres polowań na kozły rogacze trwa od 11 maja do 30 września, natomiast na kozy i koźlęta polowania prowadzi się od 1 października do 15 stycznia.
- Według danych GUS (Mały Rocznik Statystyczny Polski 2010), pozyskanych na podstawie inwentaryzacji zwierzyny łownej, liczebność polskiej populacji sarny europejskiej wynosi około 828 tysięcy osobników.

Ciekawostki o sarnach

- 1. Samica bywa nazywana kozą, samiec rogaczem bądź kozłem, zaś ich młode kozłętami.
- 2. Latem ich sierść przybiera czerwono-brązową barwę, która zimą zamienia się w siwo-brązową. Na terenie Niemiec i Holandii występują sarny o czarnym ubarwieniu.
- 3. Ich tryb życia uzależniony jest od pory roku. Zimą żyją w stadzie liczącym nawet kilkadziesiąt osobników. Wraz z końcem wiosny stado dzieli się na kilka mniejszych grup. Gdy nastaje lato są zwierzętami terytorialnymi.
- 4. Nie boją się wody i są dobrymi pływakami.
- 5. Mają bardzo dobrze rozwinięty zmysł węchu i słuchu.
- 6. Na pierwszy rzut oka sprawiają wrażenie łagodnych zwierząt. Samce bywają agresywne i walczą z innymi męskimi osobnikami o terytorium.
- 7. Potrafią biec z prędkością nawet 60 km/h.
- 8. Ze względu na izolację od kontynentu europejskiego w Irlandii nie występują sarny.

Z życia saren

- <https://www.youtube.com/watch?v=YnWhA4jMOA8>
- <https://www.youtube.com/watch?v=gCheGGVoSDQ>
- <https://www.youtube.com/watch?v=JNnGD6ut6KE>

Materiały pozyskane ze źródeł:

- <https://porady.interia.pl/ogrody/news-jak-odstraszy-c-sarny-z-dzialki,nId,4907304>
- <https://pl.wikipedia.org/wiki/Sarna>
- <https://dinoanimals.pl/zwierzeta/sarna-europejska-capreolus-capreolus/>
- <http://kalwerktools.home.pl/huntertools/zwierzyna-plowa/sarna/>
- <https://rzucijedz.pl/ciekawostki-ze-swiata/570-sarna-ciekawostki>
- https://ladnydom.pl/Ogrody/1,113395,7601838,Sarna_Lesna_slicznotka.html
- <http://www.rys.elk.pl/2019/05/14/co-jedza-sarny-w-warunkach-lasu-naturalnego/>
- <https://www.polunek.pl/index.php/artykuly/14-o-zwierzynie/69-54-58-gdzie-mierzyc-i-reakcja-na-strzal-rogacze>
- <https://www.youtube.com/watch?v=YnWhA4jMOA8>
- <https://www.youtube.com/watch?v=gCheGGVoSDQ>
- <https://www.youtube.com/watch?v=JNnGD6ut6KE>